

Sestanek terapevtske skupnosti in sestanek osebja po njej

UDK 616.89:615.851

IZVLEČEK. Opisane so značilnosti sestanka terapevtske skupnosti, na katerem člani omenjene skupnosti razkrivajo, spoznavajo in rešujejo aktualne probleme iz vsakdanjega življenja bolnišničnega oddelka; spoznavajo tudi svoja doživljanja, vedenje drugih ter ga skušajo spremeniti. Takoj po sestanku se redno sestanejo tudi vsi člani terapevtskega tima. Obravnavajo osebna spoznanja na sestanku terapevtske skupnosti ter analitično preučujejo podzavestne motive, ki usmerjajo vedenje posameznika v skupini ter skupine kot celote. Dodanih je še nekaj pomembnejših značilnosti terapevtske skupnosti in omenjenih sestankov na Oddelku za zdravljenje alkoholikov Škofljica.

MEETING OF THE THERAPEUTIC COMMUNITY AND THE FOLLOWING STAFF MEETING. The autor describes a meeting of the members of the therapeutic community, who meet to bring to light, discuss and solve the problems arising daily on the hospital wards. Those attending the meeting gain an insight into their own feelings and reactions, as well as the behaviour of other community members, and try to change it. The therapeutic staff meets immediately afterwards in order to discuss the issues brought forward at the previous meeting and analyze the subconscious impulses of the behaviour of each individual and group as a whole. Some specific features of the meetings of the Unit for Treatment of Alcoholics, Škofljica, are presented.

Terapevtska skupnost (TS) se pogosto definira kot skupnost ljudi, ki žive in delajo v psihiatrični ustanovi: povezani med seboj z iskrenim zaupanjem in dobrotnostjo pa sestavljajo celoto, katere cilj je ustvariti bolniku čimboljše pogoje za zdravljenje. Temelj terapevtske ideologije je: socialni vplivi in vplivi okolja so sami po sebi sposobni učinkovitega spreminjanja individualnih načinov vedenja. Ekološko gledano imajo pacienti osebne motnje, ki so jih povzročili neustrezni socialni vplivi v njihovem zgodnjem življenju. Terapevtski vpliv okolja lahko zmanjša ali vsaj modificira učinek zgodnjih bolečih doživetij.

Terapevtska skupnost kot metoda zdravljenja v psihiatriji uporablja socialne fenomene, kot so aktivna organizacija skupinskega življenja, zakonitosti življenja v skupini, ustvarjanje različnih medsebojnih komunikacij. Odlikuje jo vzdušje odkritih, spontanah in neposrednih interakcij, v katerih so poti medsebojnih komunikacij relativno svobodne. Te interakcije med člani terapevtske skupnosti pomenijo živo terapevtsko delovanje vseh 24 ur na dan.

Sestanek TS

Sestanek terapevtske skupnosti je časovno in prostorsko predvideno dogajanje, namenjeno iskanju, osvetlitvi in razreševanju problemov in nesporazumov, ki se pojavljajo v vsakdanjem življenju TS. Udeležijo se ga vsi, ki živijo in delajo na

nekem oddelku – pacienti in terapevti. Sestanek delavcev in pacientov na oddelku, ki je organiziran po načelih terapevtske skupnosti, opredeljujejo številni avtorji za glavno terapevtsko orožje in osnovni del socialne organizacije terapevtske skupnosti.

Eden od pomembnejših ciljev sestanka TS je, da razkrije tekoče probleme in jih razumljivo predstavi vsem članom terapevtske skupnosti. Člani TS tako lažje razumevajo dogajanje na oddelku, lažje doumevajo počutje drugih in sebe v medsebojnih interakcijah. Osnovno načelo takega sestanka je, da lahko vsakdo govori o vseh problemih, ki imajo značaj splošnega interesa. Tekom sestanka se seveda pojavljajo tudi čustveno obarvane interakcije, katere pogosto spremljajo hude čustvene napetosti. Navadno se vnaprej pripravi tema razgovora na sestanku, ker je tekoče problematike vedno dovolj. Člani TS rešujejo probleme in situacije po načelu »tu in sedaj«, brez strahu pred posledicami, kar je bistvena razlika med svetom zunaj TS in omenjeno skupnostjo. Razumevajoče vzdušje pomaga članu TS uvideti moteče vedenje in ga ob pomoči ostalih članov terapevtske skupnosti tudi spremeniti, da bo spet sprejemljivo za socialno okolje, v katerem živijo. Prav ta povečani uvid v lastno vedenje pa prinaša pomemben delež k spremembi socialne strukture na oddelku v smislu vse večjega prevzemanja odgovornosti ter v smislu vse večje identifikacije s skupino.

Sestanki TS so lahko v nekaterih primerih tudi tematsko načrtovani, kar pomeni, da so teme, o katerih bo tekla razgovor na sestanku, vnaprej izbrane. Najpogosteje pa se teme razgovora spontano razvijajo in oblikujejo tekom sestanka. Prav tako ni enotnih meril glede pogostosti sestankov; sestanki TS so lahko vsak dan, nekajkrat tedensko ali le enkrat tedensko, kar je med drugim odvisno tudi od vrste psihiatričnega obolenja in organizacije dela na oddelku.

Število vseh članov terapevtske skupnosti naj ne bo večje od 80 (po nekaterih avtorjih 100) iz preprostega razloga: pri večjem številu članov TS je namreč onemogočeno medsebojno poznavanje članov TS, kar je seveda eden izmed pomembnih dejavnikov za vzpostavljanje dinamike medsebojnih odnosov med člani TS.

Na sestanku TS naj še posebej pridejo do izraza vsa osnovna načela TS (demokratizacija odnosov, permisivnost, komunalizem itd.). Interpretacije in konfrontacije na sestanku TS morajo biti izrečene v prijateljskem tonu, biti morajo razumljive, enostavne in kratke. Monologi posameznih članov TS, tako pacientov, še zlasti pa strokovnega tima niso zaželeni, ker člane pasivizirajo in zmanjšujejo njihovo zanimanje za razpravo. Tako pacienti samo še čakajo, da jim terapevt poda rešitev problema, sami pa ostanejo ob tem pasivni, kar je v nasprotju z načelom TS, ki poudarja aktivno vlogo pacienta pri reševanju svojih problemov.

Sestanek osebja po sestanku TS

Takoj po sestanku TS se sestane terapevtski tim, ki je sodeloval na sestanku. Na teh sestankih se pogovarjajo člani terapevtskega tima o dogajanju na sestanku TS. Vsebina in usmerjenost teh sestankov je lahko različna. Na sestanku terapevti razpravljajo o vedenju skupine kot celote in o vedenju posameznih članov, tako pacientov kot osebja. Sestanek tima po sestanku TS ima lahko **orientacijski** ali

introspektivni značaj. V prvem primeru se člani pogovarjajo o svojih ugotovitvah in prikažejo svoje zaključke, do katerih so prišli, ko so spremljali dogajanje na sestanku TS. V druge primeru pa skušajo člani tima po analitični poti prodreti do podzavestnih motivov, ki pogojujejo vedenje posameznika v skupini in skupine kot celote. Včasih pa vstopajo v osredje namesto informacij čustveno obarvane reakcije posamezni članov tima, ki so usmerjene na vedenje tako pacientov kot drugih članov tima.

Sestanki strokovnega osebja, ki sledijo sestanku TS so zelo pomembni za dobro delovanje le-te. TS, ki so opustile to načelo dela, so imele pri delu celo vrsto težav in pomanjkljivosti. Na teh sestankih se pravzaprav uresničuje pomembno načelo dela v TS; strokovno osebje namreč stalno analizira svoje delo, se uči iz dogajanj na predhodnih sestankih; ima stalen vpogled v svojo vlogo v TS in seveda to vlogo tudi spremeni, če je potrebno. Prav ti pogovori pa zahtevajo od strokovnega osebja aktivno in odkrito vključevanje in sodelovanje vseh članov terapevtskega tima. Učenje osebja iz vsakodnevnih situacij oziroma iz poteka dogajanj na samem sestanku TS je prav tako pomembno za delovanje TS kot učenje pacientov iz vsakodnevnih situacij. Osebje v svobodnih in demokratičnih komunikacijah med seboj spoznava sebe, svoje vedenje, obrambne mehanizme, pa tudi meje in možnosti socialnih interakcij.

Nekatere značilnosti TS, sestankov le-te in osebja po njih na oddelku za zdravljenje alkoholikov Škofljica

Oddelek za zdravljenje alkoholikov Škofljica deluje po načelu TS. Znotraj te deluje 5 do 6 skupin z 10 do 14 pacienti in terapevtskim parom. TS sestavljajo poleg pacientov, ki so v celodnevni oskrbi, tudi pacienti, ki so v dnevnem oddelku (bodisi da prihajajo dvakrat na teden ali vsak dan na oddelek), občasno pa so v TS vključeni tudi svojci pacientov, ki sodelujejo pri zdravljenju. Sestanek TS je dvakrat na teden in traja eno uro. Udeležujejo se ga vsi člani terapevtske skupnosti; torej vsi pacienti in celoten terapevtski tim. Nikakor se nam ne posreči, da bi tudi nezdravstveno osebje oddelka (kurjač, hišnik, oskrbnica, telefonistka, kuharica itd.) dojelo smisel TS, ker navadno nihče od njih ni na sestanku TS. Izjema so le primeri, ko se obravnavajo problemi, v katerih je neposredno udeleženo prav to osebje in bi jih TS ne mogla rešiti brez njihovega sodelovanja. Takrat pač prosimo posameznike, da se udeležijo sestanka TS, da skupno rešimo nastali problem oziroma konflikt.

Sestanek TS vodi predsednik TS ali njegov namestnik, ki predlaga dnevni red. Člani izglasujejo in potrdijo dnevni red z morebitnimi spremembami in dopolnitvami. Predsednika volijo člani TS na svojih sestankih in je za svoje delo neposredno odgovoren TS. Čimbolj skušamo uveljaviti načelo demokratičnosti, kar se nam vselej najbolj ne posreči. Že samo funkcijo predsednika, ki jo opravlja vedno eden izmed pacientov, doživljajo pacienti višje od sebe na hierarhični lestvici, še veliko hujši problem pa je pri doživljanju terapevtskega osebja. Pacienti zelo težko sprejemajo; da ni na vrhu hierarhične lestvice terapevtski tim, pa naj se člani še tako prizadevajo v nasprotni smeri. Predsednik TS pa je velikokrat potisnjen v

vlogo nekakšnega koordinatorja med terapevtskim osebjem in pacienti, saj poleg tega, da vodi sestanke tudi usmerja oziroma vodi izvajanje nekaterih dejavnosti v okviru TS (npr. izvajanje hišnega reda). Dejansko izkušnje kažejo, da je tako kvaliteta kot kvantiteta komuniciranja precej odvisna od TS. Tako si dokaj pasivna TS skuša poiskati dovoj avtoritativnega predsednika in obratno; v primeru, da je v TS dovolj aktivnih članov, pa izbere bolj demokratičnega predsednika.

Na sestanku TS se razpravlja o problemih cele TS in posameznikov. Poleg razreševanja tekočih problemov, ki so običajno bolj površinske narave, spodbujamo paciente, da razrešujejo tudi bolj zapletene konflikte, ki nastajajo v medsebojnih odnosih med člani TS. Vzpodbujamo situacijo, v katerih naj bi prišla do izraza težje izrazljiva občutja, čustva in navade. Pri tem spominja pacientovo vedenje pogostokrat na tisto, ki mu je onemogočalo ustrezne socialne odnose tudi zunaj TS; bodisi da je to vedenje posledica nastalih osebnostnih sprememb tekom alkoholizma ali pa je to vedenje obstajalo že pred alkoholno zasvojenostjo in je morda celo eden izmed vzrokov zanjo.

Sestanku TS vedno sledi sestanek terapevtskega tima, na katerem lahko posamezni člani opišejo svoje ugotovitve. Preučijo tudi motive, ki so vodili vedenje TS in posameznih pacientov. Ob tem dobijo terapevti dodatne informacije o vedenju in osebnostni problematiki posameznika, kar se lahko uporabi pri delu. Sestanek terapevtskega tima pa se pogosto razvije tudi v razreševanje medsebojnih odnosov, v razreševanje napetosti, ki nastanejo tekom sestanka, v obravnavo posameznih reakcij ter posegov terapevtov v dogajanje na sestanku TS. Analiza vzrokov vedenja in reagiranja v določeni situaciji, tako posameznika kot celotnega terapevtskega tima, daje možnost stalnega spreminjanja vloge terapevtskega osebja v TS. Temeljni namen je zagotoviti pacientom čim boljše možnosti za zdravljenje, kar pomeni ustvariti okolje, ki bo ugodno za spreminjanje pacientove osebnosti in njegovega načina urejanja življenjskih potreb in zahtev.

10-719;

22-027, 722-078;
splošni sektor